

2. CoinGeko. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coingecko.com/uk>.

3. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-ІХ. офіц. текст: / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

4. В рф масово використовують криптовалюти для виведення коштів в обхід санкцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sprotyv.info/ekonomika/v-rf-masovo-vikoristovuyut-kriptovalyuti-dlya-vivedennya-koshtiv-v-obhid-sankcij>.

5. Цифрова небезпека: що відомо про боротьбу з фінансуванням війни в Україні через криптовалюти: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://financy.24tv.ua/kriptovalyuti-vikoristovuyut-dlya-finansuvannya-viyni-rosiyi_n2240031.

Коломієць Світлана Ігорівна,

начальник Відділу організації кінологічної діяльності Національної поліції України

Злагода Ольга Валеріївна,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПОШУКУ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ

З початку повномасштабного вторгнення збройних сил російської федерації на територію України у лютому 2022 року, сили безпеки і оборони нашої держави зіштовхнулися з небаченим досі масштабом загроз широкого спектру, вчасне і результативне реагування на які стало справжнім викликом для відповідних державних суб'єктів та їх посадових осіб, оскільки безпосередньо пов'язано зі збереженням життя і здоров'я людей, як найважливішої соціальної цінності [1, ст. 3]. Конкретизуючи актуальні загрози, які безпосередньо пов'язані із веденням бойових дій, слід акцентувати увагу на значному збільшенні використання і розповсюдження вибухових пристроїв, боєприпасів агресором. У зв'язку з цим, роль засобів і алгоритмів вчасної протидії такій загрозі набула нового і особливого значення. На цьому тлі практика підготовки і застосування службових собак як спеціального засобу підтверджується не тільки у якості унікального процесу, спрямованого на виявлення вибухонебезпечних предметів, а й являється своєрідним «середовищем» у площині якого доцільно знаходити нові можливості використання потенціалу службової кінології у напрямі пошуку вибухонебезпечних предметів.

В Україні службові собаки застосовуються кінологами Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, а також деяких інших суб'єктів, у тому числі за напрямом пошуку вибухонебезпечних предметів. Водночас найбільш чисельні кінологічні підрозділи знаходяться в структурі Національної поліції України.

За статистичними даними Відділу організації кінологічної діяльності Національної поліції України протягом 2022 року кінологічними підрозділами проведено 12243 оперативно-розшукових та інших профілактичних заходів, що на 66,1% більше ніж за 2021 рік. Завдяки результативному застосуванню службових собак кінологами територіальних органів поліції було виявлено 1309 одиниць зброї, 90228 патронів, 2424 одиниці вибухових пристроїв, 30,98 кг вибухових речовин, здійснено 1868 виїздів за повідомленнями про мінування.

Разом з тим слід враховувати, що ефективність і специфіка застосування службових собак кінологами Національної поліції України знаходиться у прямому взаємозв'язку із положеннями такого основоположного відомчого нормативно-правового акту як наказ № 1145 МВС України від 01.11.2016, яким затверджено Інструкцію з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України (далі – Інструкція).

Так, відповідно до пункту 56 розділу 4 Інструкції, підготовлені спеціальні собаки застосовуються під час проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих дій, розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним виготовленням, зберіганням, збутом, придбанням наркотичних засобів, для пошуку вибухових речовин та пристроїв, вогнепальної зброї та набоїв до неї, пошуку трупів чи людських залишків [2].

У пункті 57 розділу 4 Інструкції закріплено, що спеціальних собак для пошуку вибухових пристроїв, вибухових речовин, вогнепальної зброї, набоїв та наркотичних засобів працівники поліції використовують під час огляду приміщень та багажу в аеропортах, на залізничних та автобусних станціях, станціях метрополітену, у морських і річкових портах, на блокпостах чи стаціонарних постах патрульної поліції, в житлових, підсобних, поштових приміщеннях, камерах схову, різних транспортних засобах (літаках, плавзасобах, потягах, автобусах, вантажних, легкових автомобілях тощо), інших приміщеннях чи будівлях, а також при огляді підозрілих осіб [2].

Водночас у пункті 58 розділу 4 Інструкції уточнюється, що застосування спеціальних собак поліції для виявлення вибухівки та вибухових пристроїв дозволяється лише у випадках, передбачених пунктом 57 цієї Інструкції, та проводиться в присутності фахівців вибухотехнічної служби [2].

Окрім того, особливо важливо звернути увагу на пункт 60 розділу 4 Інструкції, де вказано, що у разі виявлення вибухонебезпечних предметів чи предметів зі схожими запахами забороняється торкатися їх та переміщати. При виявленні підозрюваного предмета негайно інформується працівник вибухотехнічного підрозділу та вживаються заходи для захисту джерела запаху від механічних пошкоджень та обмеження доступу сторонніх осіб [2].

Аналізуючи викладені вище положення Інструкції, а також говорячи про формування потенційних напрямів підвищення ефективності застосування службових собак для пошуку вибухонебезпечних предметів, через призму практики безпосереднього їх застосування, в умовах сьогодення, на нашу думку, передусім слід згадати окремі проблемні аспекти:

1) положення чинної Інструкції достатньою мірою не регламентують питання захисту службового собаки під час його безпосереднього застосування, перебування на територіях, де відбуваються або потенційно можливі обстріли різного характеру і масштабу;

2) практична реалізація положень Інструкції щодо застосування службових собак для пошуку вибухонебезпечних предметів кінологами, передбачає залучення спеціаліста вибухотехнічного підрозділу, що в умовах війни, створює додаткове навантаження на нього, збільшує час реагування на виклик кінологічним підрозділом, а за певних умов, в періоди пікового навантаження на підрозділ вибухотехніків, може призвести до унеможливлення роботи кінолога зі службовою собакою для пошуку вибухонебезпечних предметів безпосередньо на місці події;

3) в умовах ведення бойових дій кількісно-якісні характеристики вибухонебезпечних предметів, з якими можуть зіштовхнутися кінологи під час їх пошуку за допомогою застосування службових собак, значно ширші аніж ті, які були в умовах мирного часу, що створює потенційний ризик невиявлення окремих різновидів вибухонебезпечних предметів за допомогою службового собаки;

4) через значне збільшення кількості залучень кінологічних пар з метою відпрацювання пошуку вибухонебезпечних предметів, пропорційно зросло навантаження як на кінолога, так і на службового собаку, що, враховуючи досить обмежений період часу, в межах якого собака здатний ефективно працювати, обумовлює необхідність збільшення кількості службових собак спеціально підготовлених для пошуку вибухонебезпечних предметів.

Також у контексті роботи кінолога на місці події слід погодитися з думкою В.С. Селюкова, який говорячи про особливості застосування службової собаки кінологом у складі слідчо-оперативної групи (далі – СОГ), зазначає, що окремі слідчі, саме вони є старшими в

СОГ, нехтують можливістю залучення службового собаки кінологом для відпрацювання на місці події. Зі свого боку кінологи не можуть надавати пропозиції про доцільність застосування собаки, якщо вони не володіють інформацією про подію. В.С. Селюков робить висновок про те, що значене є наслідком недооцінки можливостей службової кінології та недосконалістю взаємодії між підрозділами поліції, що в свою чергу призводить до зниження кількості результативних заходів [3, с. 226].

Отже, підбиваючи підсумок, вбачається за доцільне запропонувати окремі напрями підвищення ефективності застосування службових собак Національної поліції України для пошуку вибухонебезпечних предметів, зокрема:

1. Внести зміни до положень Інструкції, які б регламентували необхідність забезпечення обов'язкового захисту службових собак, які застосовуються для пошуку вибухонебезпечних предметів за допомогою спеціальних засобів захисту. Відповідно, закріпити у змісті Інструкції їх найменування, терміни експлуатації, тощо.

2. Запровадити спеціальні курси підвищення кваліфікації з вибухотехнічної справи для кінологів кінологічних центрів територіальних органів поліції, які застосовують службових собак у напрямі пошуку вибухонебезпечних предметів, з метою формування у них обізнаності передусім щодо забезпечення безпеки кінологічної пари у процесі пошуку вибухонебезпечних предметів, у тому числі під час перебування на територіях, де велися бойові дії, та/або на деокупованих територіях.

3. Організувати проведення систематичних практичних занять кінологів та службових собак з пошуку вибухонебезпечних предметів спільно зі спеціалістами в вибухотехнічній службі поліції, у межах яких здійснювати вивчення нових типів вибухових пристроїв, вибухівки, боєприпасів, тощо, що стали поширеними на теренах нашої країни за час війни.

4. Оптимізувати штатну чисельність службових собак Національної поліції України, які спеціально підготовлені для пошуку вибухонебезпечних предметів, з урахуванням підвищеного навантаження на кінологічні підрозділи, яке виникло у тому числі через необхідність забезпечення роботи зведених загонів відповідними кінологами зі службовими собаками.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. С. 577. Ст. 158. (дата звернення 02.02.2023).

3. Селюков В. С. Застосування службових собак для розшуку зниклих безвісті дітей. / Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України : зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2019. – С. 225-226.

Корольчук Віктор Володимирович,
начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Циганов Віктор Васильович,
провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент

АНТРОПОЛОГІЯ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД ВІЙСЬКОВИХ

Як відомо, злочинність традиційно існувала у двох формах: корисливій та насильницькій. Разом з тим існує і її різновид, що представляє собою їх своєрідний гібрид – так звана злочинність військовослужбовців. Люди в казармах є концентрованою в просторі на тривалий час людською масою, зібраною і локалізованою механічно, тобто насильно і без урахування їх особистісних особливостей і культурного приладдя.

Коло цих людей замкнене і постійне. Вони одягнені в однаковий одяг-уніформу. Переміщення їхніх тіл у просторі, зміна функцій і навіть поз регламентовані загальним розпорядком, регулярними побудовами та іншими засобами тотального контролю. Ця людська маса ізольована від громадянського суспільства, але всередині неї жоден із індивідів немає можливості усамітнення. Вони змушені разом не тільки працювати, але також і спати, пересуватися територією строем, разом і по команді митися, читати, навчатися, лагодити одяг, одним словом, бути разом.

“Людський концентрат” – середовище високого внутрішнього тиску. Тут міжособистісні відносини відрізняються підвищеною агресивністю та конфліктністю, а насильство стверджується як інститут соціальної комунікації. Це істотно впливає на психіку кожного з учасників комунікації і призводить до трансформації свідомості. У сучасній армії насильство представлено у двох рівнях